
DEBATT

Robert Gidehag svarar Magnus Nilsson:

DET BISTRA BUDSKAPET ÄR FELAKTIGT

Ett av de verkligt stora problemen i svensk politik är politikernas bristande vilja att tala sanning till väljarna. Frågorna om ekonomi och välfärd för grovas och förenklas till rena myter - väljarna blir alltmer lätttröliga, eftersom det är svårt att känna igen sanningen i den politiska retoriken.

Det kanske mest flagranta exemplet är socialdemokraternas syn på välfärdfrågor. Dagens storlek på offentliga utgifter och skatter, framställs som helt nödvändiga för att garantera medborgarna välfärd. En sänkning av t ex skatetrycket till under 50-procentsnivån skulle enligt denna logik medföra att sjukvården måste skrotas och att människor skulle svälta ihjäl på gator och torg. Här finns ett enormt motstånd mot större systemförändringar än att motvilligt "osthyvla" ned ett och annat bidrag.

Tyvärr förfaller även den moderata retoriken till att alltför enkelt beskriva dagens välfärdssystem och alternativ.

Magnus Nilssons senaste inlägg i Svensk Tidskrift 3/95 "Bistert budskap bra" är ett tydligt exempel på detta.

Låt mig först bara konstatera att jag håller med Nilsson om att det behövs ett parti i Sverige som på allvar vågar ifrågasätta dagens offentliga sektor i allmänhet och välfärdsstaten i synnerhet. Det råder bland de allra flesta partier och debattörer en beklaglig konsensus i de stora välfärdfrågorna. Ytterlighetsfallen i dagsdebatten handlar om huruvida vi skall ha ingen eller upp till 2-3 karensdagar i någon inkomstbortfallsförsäkring. Visst behöver vi, som Nilsson nämner, ett parti som på allvar vågar ifrågasätta både jordbrukssubventioner, föreningsstöd och kommunal barnomsorg.

Frågan är dock på vilka grunder. Det är här som Nilsson (och flera med honom) gör sig skyldiga till en alltför förenklad beskrivning av verkligheten. Detta synsätt går ut på att det finns två grupper i samhället, en som nyttjar den offentliga sektorns förmåner och en som betalar dem. Förenklat tar staten en knapp biljon svenska kronor (de offentliga utgifterna 1995 exklusive räntor) från

ROBERT GIDEHAG är nationalekonom på Skattebetalarnas förening.

duktiga, skötsamma människor och ger till en samling latmaskar. Biljonen regnar ner över de som "stannar i goa sängvärmen" och betalas av de som inom "masar sig till jobbet" - med Nilssons egna ord. Det finns flera varianter på liknande synsätt. För en tid sedan hörde jag en välavlönad trebarnsfar, med alla tre barnen på dagis, beklaga sig över människor som får bostadsbidrag. "Människor skall leva på ett sådant sätt att de inte behöver bidrag" - var hans tes. Att hans månatliga subvention av dagisavgiften är cirka femton gånger så stor som det bostadsbidrag han beklagade sig över tänkte han inte på.

Enorm rundgång

Poängen är att alla på olika sätt gjorts beroende av den offentliga sektorn - och att alla betalar ett högt pris för den. Välfärdssystemen har skapat en enorm rundgång på pengar, som sänker välfärden för alla. I huvudsak fördelar den offentliga sektorn pengar inom en och samma individs livscykel. (Man får bidrag netto när man är ung och gammal och betalar skatt netto åren däremellan.) Beräkningar som gjorts visar att mer än 70 procent av all skatt som betalas till socialförsäkringssystemen kommer tillbaka till inbetalaren själv under olika skeden av livet. Endast en mycket liten del av de offentliga utgifterna fördelar inkomster mellan individer. Givetvis är jag medveten om att både bidragsfusk och latmaskar existerar, men det är inte detta som utgör huvudproblemet. (Lika

litet som ny demokratis budskap om stor "byråkrati" och invandring gör det.)

När moderaterna och andra fristående debattörer ifrågasätter dagens välfärdssystem, bör man inte göra det med det "kärva budskap" som Nilssons efterlyser. Varför skrämman bort väljare i onödan, dessutom med ett budskap som saknar förankring i verkligheten? Istället bör sanningen lyftas fram. Nämligen att en offentlig sektor som omsätter 65-70 procent av BNP och som innebär att en individ med en högst normal inkomst betalar minst 60 procent i total skatt, inte skapar utan raserar välfärd. Att ett system med lägre skatter och större egenansvar, men också med större möjligheter, skulle innebära en markant stigande välfärd för de allra flesta. Till exempel ett system med medborgarkonton. (Och att vi ändå har råd att hjälpa de som av någon anledning skulle få svårt att klara sig i ett samhälle med mindre offentlig sektor.)

Tilltagande motsättningar

Jag tror också att Nilsson har mycket fel då han spår tilltagande motsättningar mellan de som arbetar och de som inte arbetar. Arbetslösheten kommer inte att sjunka nämnvärt i den konjunkturupp gång vi nu möter. Det innebär att nästa gång arbetslösheten ökar gör den det utifrån en redan mycket hög nivå. Då kommer de allra flesta att ha anknytning till någon arbetslös, vilket kommer att slå håll på myten om de arbetslösa som en grupp arbetsvilliga och nöjda bidragsgare. Detta faktum i kombination med de

alltmer urvattnade välfärdssystemen, kommer att medföra att människor själva kommer att ställa sig frågan hur ett framtida välfärdssystem skall se ut. Jag tror att det parti som kan leverera ett genom-

tänkt helhetsförslag på detta (samt inte minst på hur sysselsättningen skall kunna öka) kommer att gå en mycket ljus framtid till mötes. Moderaterna bör ha förutsättningar att rycka åt sig initiativet.

Magnus Nilsson svarar Robert Gidehag direkt:

STÅ FÖR MORALEN

Jag har formulerat mig slarvigt. Och eftersom all kommunikation som bekant sker på mottagarens villkor skall jag försöka vara lite tydligare. Jag vill först understryka att det finns en grupp människor i samhället som är i genuint behov av stöd, nämligen de som har fötts handikappade eller råkat ut för svåra olyckor, men denna grupp är ur statsfinansiell synpunkt totalt oproblematiske.

Självklart är det inte frågan om två väl avgränsade grupper varav den ena betalar för den andra. I stället är det ett system med betydande rundgång och det faktum att folk inte vet hur monstruöst mycket skatt de betalar är bara ett av problemen.

Det andra problemet illustreras väl av

.....

MAGNUS NILSSON är förlagsredaktör på Timbro.

exemplet med pappan till dagisbarnen: Många vet inte heller hur mycket deras tillvaro belastar de offentliga kassorna.

Gidehag menar därför, om jag har förstått honom rätt, att eftersom alla har sina tassar i sylten är det oförnuftigt att påpeka att detta är fel. I stället skall man förklara produktionens förutsättningar och understryka det destruktiva i ett högt skattetryck. Så snart alla förstår vad ett gott företagarklimat kan göra för dem på bara tio år kommer de att bete sig förnuftigt vid valurnan. Ack, vad jag önskar att vi vore skapta så.

Jag tror inte att detta ensamt är en framgångsväg. Det är nämligen rationellt för individen att försvara de bidrag och förmåner som kommer att trilla in till månadskiftet. Det är nämligen då, och inte om tio år, som räkningarna skall betalas.